

10.9.2014

Kepan kommentteja Perussuomalaisten kehitysrahoitusmallin :

1. Esityksessä todetaan, että kehitysapu kuuluu valtion tehtävien uloimpaan kerrostumaan ja että se ei kuulu valtion yksiselitteisiin tehtäviin. Samoin todetaan, että kyse on ulkomaille maksettavista tulonsiirroista, joista maksavalle yhteiskunnalle itselleen ei ole merkittävää hyötyä.

Malli rakentuu ulkoministeriön hallinnon alle perustettavasta rahastosta, jonka rahoitus tulee pääasiassa veronmaksajilta. Vastuun avun rahoittamisesta ottavat ensisijaisesti yksittäiset kansalaiset, ei Suomen valtio.

Vastaus: Valtio ei voi ulkoistaa globaalia vastuutaan vapaaehtoisuuden ja hyväntekeväisyyden varaan. Kehitysyhteistyö on osa ulkopoliittikkaa ja sivistysvaltion globaalin vastuun kantamista. Se perustuu Suomen kansainvälisesti tekemiin sitoumuksiin (esim. 0,7%/BKTL), ja Suomi on osa laajaa kehitysyhteistyötä tekevien maiden yhteisöä. 82% prosenttia suomalaista pitää kehitysyhteistyötä tärkeänä, mikä kertoo, että kehitysyhteistyö nähdään tärkeäksi osaksi Suomen valtion tehtäviä.

Elämme maailmassa, jossa ilmastonmuutoksen ja kasvaneen eriarvoisuuden kaltaiset haasteet ovat yhteisiä. Globaalin tasa-arvoisuuden ja hyvinvoinnin lisääntymisestä sekä kestävästä kehityksestä hyötyy myös Suomi esimerkiksi ympäristön hyvinvoinnin, yhteiskunnallisen vakauden ja uusien kaupankäyntimahdollisuuksien kautta.

Kehitysyhteistyö on yksi keino näihin haasteisiin puuttumiseen, mutta ei ainut, ja olemmekin perussuomalaisten esityksen kanssa samaa mieltä, että esimerkiksi veronkierto ja verovälttely tulisi saada kuriin.

2. Mallin mukaan jokaisen veronmaksajan odotetaan sijoitavan veroilmoituksessa rahastoon 200 euroa tai omavalintainen summa. Voi myös olla lahjoittamatta ollenkaan. Valtio osallistuu kehitysapurahaston tukemiseen 250 miljoonan vuosittaisella perusrahoituksella ja lisäksi se tarjoaa rahastoon sijoittaville verovähennyksen 200 euroon saakka.

Mallin laskelman mukaan rahasto saisi 840 miljoonaa euroa, jos kaikki suomalaiset veronmaksajat osallistuvat 200 eurolla vuodessa. Toisaalta mallissa todetaan, etteivät kaikki kansalaiset osallistu rahaston tukemiseen. Perussuomalaiset kuitenkin uskovat, että suurin osa veronmaksajista olisi mukana, samon moni yritys. Mallin mukaan näin suomalaisten antaman kehitysavun määrä voisi nykytasoon verrattuna jopa kasvaa kehitysapurahastomallin ansiosta.

Mallissa todetaan, että uusi malli aiheuttaa väistämättä sen, että kehitysavun taso vaihtelee vuosittain. Ratkaisuna esitetään, että kehitysapurahastoon kerättyjä varoja tulee käyttää vähintään vuoden mittaisella viipeellä. Esimerkiksi vuonna 2015 kerätyt varat muodostaisivat kehitysapurahaston budjetin vuonna 2017.

Vastaus: Tällä tavalla rahoitettuun kehitysyhteistyöhön liittyy suuri ennakoitavuusongelma, mikä nostetaankin esityksessä esiin. Pitkäjänteinen kehitysyhteistyö luo usein merkittävimpiä tuloksia. Perussuomalaisten mallissa varoja ehdotetaan käytettäväksi vuoden viiveellä ennakoitavuuden takaamiseksi. Tällä hetkellä budjettikehyksistä sovitaan neljäksi vuodeksi eteenpäin, mikä helpottaa kehitysyhteistyön suunnittelua. Tokikin budjettikehyksiin tulee vuosittain jonkin verran muutoksia,

mutta muutokset tehdään läpinäkyvästi poliittisilla päätöksillä, ei sen perusteella, miten paljon ihmiset päättävät kunakin vuonna lahjoittaa.

Vapaaehtoisten lahjoitusten määrää on hyvin vaikea ennustaa, mikä aiheuttaa sen, että valtio ei voi monitoroida kansainvälisten sitoumustensa (0,7%) täyttymistä, vaan vastuu sysätään yksittäisille ihmisille. Toisin kuin hallituksen tekemissä kehitysavun leikkauksissa, hallitus ei kannan perussuomalaisten mallissa poliittista vastuuta kehitysavun pienenemisestä ja kansainvälisten sitoumusten rikkomisesta vaan kansalaiset.

On täysin epävarmaa ja hyvin epätodennäköistä, että lahjoituksilla voitaisiin kerätä nykyisen kehitysavun määrä saatikka sitten enemmän. Esimerkiksi 30 miljoonan euron keräämiseksi uudelle lastensairaallalle Suomessa vaadittiin iso kampanja. 840 miljoonan euron kerääminen on tähän verrattuna utopiaa. Tämä tarkoittaisi merkittävää leikkausta Suomen kehitysapuun.

Suomessa valtion toiminta rahoitetaan verovaroin. Tarkoittaako perussuomalaisten avaus, että muitakin valtion ydintoimintoja pitäisi alkaa rahoittaa lahjoitusten perusteella?

3. PS:n esityksessä sekä luotetaan ihmisten avustustahtoon, mutta toisaalta todetaan, että kaikki eivät halua lahjoittaa. Lahjoitusten verovähennysoikeus todennäköisesti lisäisi jonkin verran lahjoitusintoa. On silti täysin epävarmaa ja hyvin epätodennäköistä, että lahjoituksilla voitaisiin

Perussuomalaisten esittämässä mallissa todetaan, että kansalaiset pystyvät suoraan vaikuttamaan Suomen antaman kehitysavun määrään. Samoin todetaan, että kansalaisten kiinnostus kehitysapua ja työn tuloksellisuutta kohtaan kasvaisi, kun kehitysapurahastoon sijoittaneet haluaisivat tietoa rahojensa vaikuttavuudesta.

Vastaus: Suomalaiset voivat vaikuttaa kehitysyhteistyömäärärahojen tasoon ja painopisteisiin jo nyt äänestämällä eduskuntavaaleissa haluamiaan tavoitteita ajavia ehdokkaita. Toisaalta Suomella on myös kansainvälisiä sitoumuksia, joita pitää noudattaa (0,7-sitoumuksesta on sovittu YK:ssa 1970-luvulla, ja osana EU:ta on sitouduttu 0,7:n saavuttamisesta vuoteen 2015 mennessä).

Suomalaiset myös osallistuvat jo tälläkin hetkellä veroja maksamalla kehitysyhteistyön rahoittamiseen. Suomalaiset myös lahjoittavat rahaa järjestöille vuosittain miljoonia euroja – järjestöjen kehitysyhteistyössä valtion tuen ehtona on vähintään 15% omarahoitusosuus. Lisäksi suuri joukko ihmisiä tekee vapaaehtoistyötä järjestöjen kehitysyhteistyön ja globaalikasvatuksen parissa. Tämä osoittaa kiinnostusta kehitysyhteistyön tukemiseen veronmaksun kautta osallistumisen lisäksi.

Kehitysyhteistyön tärkeänä periaatteena on kehitysmaiden paikallinen omistajuus ja tarpeet. Lahjoituksiin perustuvan kehitysyhteistyön vaarana on toiminnan suuntautuminen sellaisille aloille, joille lahjoittajat ovat halukkaista antamaan rahaa tai niille hankkeille, jotka ovat panostaneet eniten työnsä markkinointiin. Tällöin tuki ei välttämättä ulotu kaikkein köyhimmässä ja eriarvoisessa asemassa oleville ryhmille. Myös monen pienen suomalaisen kansalaisjärjestön kehitysyhteistyötä voi uhata loppuminen.

3. Perussuomalaisten esityksessä korostetaan, että avoin keskustelu kehitysavun hyödyistä ja ongelmakohtista on välttämätöntä niin auttajien kuin autettavien näkökulmasta.

Vastaus: On hyvä, että kehitysyhteistyön periaatteista käydään keskustelua. Valtioneuvoston selonteko oli hyvä keskustelun herättäjä, ja siitä käyty eduskuntakeskustelu on ollut ilahduttavan

vilkasta. Kepana olemme kehitysyhteistyön laatuun liittyen nostaneet keskusteluun esimerkiksi sen, että yksityisen sektorin tukemiseen kehitysyhteistyövaroista tulisi kehittää selkeät pelisäännöt, jotta kehitysvaikutukset ja yritys vastuun toteutuminen varmistetaan.

Esityksessä käytetyt auttaja ja autettava -sanat eivät kuvasta kehitysyhteistyön nykytilannetta, jossa yhteistyötä tehdään tasaveroisen kumppanuuden hengessä. Kehitys- ja kehittyvien maiden rooli ja heidän tahtotilansa ja omistajuutensa ovat nykyaikaisen kehitysajattelun lähtökohta.

4. Esityksessä todetaan, että rajalliset varat on hyvä käyttää mahdollisimman tehokkaasti ja satsata sellaiseen työhön, joka tähtää kohti kehitysavun perimmäistä tavoitetta: sen itsensä tekemistä tarpeettomaksi.

Vastaus: Olemme samaa mieltä, että olisi pyrittävä siihen, että kehitysapu tekee itsensä tarpeettomaksi. Tähän päästään antamalla apua, joka mahdollisimman paljon tukisi kehitysmaiden ja niiden kansalaisten omia tarpeita ja pyrkimyksiä sen sijaan, että sanelisimme omista intresseistämme käsin, mihin apu tulee suunnata. Kannatamme myös avun keskittämistä ja harmonisointia eri avunantajien välillä.

On kuitenkin huomattava, että pelkkä kehitysapu ei voi tehdä itseään tarpeettomaksi vaan tarvitaan muutoksia eriarvoistaviin ja köyhdyttäviin rakenteisiin. On esimerkiksi puututtava verovälittelyyn, laadittava sitovat yritys vastuusäännöt, vähennettävä hiilidioksidipäästöjä huomattavasti ja jätettävä valtaosa fossiilista polttoaineista maahan, tuettava kehitysmaiden sopeutumista ilmastonmuutoksen vaikutuksiin ja tehtävä tiukat ihmisoikeus- ja ympäristöstandardit kauppa- ja investointisopimuksiin.

4. Perussuomalaisten mallissa varoja suunnataan ennen muuta kahdelle osa-alueelle: humanitaariseen työhön sekä kansalaisjärjestöjen työn tukemiseen.

Vastaus: Humanitaarinen työ on toki tärkeää, ja Suomi tekee sitä jo nyt. Humanitaarisella avulla tuetaan maita kriiseissä ja katastrofeissa, mutta on tärkeää, että hätäavun jälkeen tuetaan maita jaloilleen pitkäjänteisesti kehitysyhteistyöllä. Kehitysyhteistyöllä voidaan myös vahvistaa maiden valmiutta vastata uusien katastrofeihin ja ennaltaehkäistä niitä ja niiden haitallisia vaikutuksia. Myös humanitaarisen avun toimijat (YK-järjestöt, Punaisen Risti, Kirkon Ulkomaanapu ja Fida International) ovat jo pitkään korostaneet jatkumoa humanitaarisesta avusta kehitysyhteistyöhön.

On hienoa, että perussuomalaiset arvostavat järjestöjen työtä. Järjestöjen kehitysyhteistyöllä onkin tärkeä rooli kehitysmaiden kansalaisyhteiskuntien vahvistamisessa ja demokratian tukemisessa. Järjestöillä on myös paljon ruohonjuuritason olosuhteiden tuntemusta sekä suorat linkit kehitysmaiden ja suomalaisten ihmisten välillä.

Kehitysyhteistyöllä on kuitenkin tärkeää myös tukea valtioiden kykyä ja voimavaroja täyttää niille kuuluvat velvoitteet, kuten terveydenhuollon ja koulutuksen tarjoamisen kansalaisille. Valtioilla on velvollisuus huolehtia kansalaistensa ihmisoikeuksien toteutumisesta, eikä tätä velvoitetta voi ulkoistaa kansalaisjärjestöille. Ei ole esimerkiksi kestävä, että peruspalveluiden tuottaminen on kansalaisjärjestöjen tekemän työn vastuulla. On vahvistettava kansalaisten tietoisuutta oikeuksistaan sekä valtioiden kapasiteettia toimia näiden oikeuksien toteutumiseksi. Niin kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöllä kuin valtioiden saamalla kehitysyhteistyövaroilla on oma merkityksellinen roolinsa.

Valtiot ja kansalaisyhteiskunnan toimijat ovat monessa mielessä myös toisiaan täydentäviä yhteistyökumppaneita, ja molemmilla on sellaisia vahvuuksia, jotka täydentävät toinen toistaan. Tämä täydentävyys ja yhteistyön merkitys on lausuttu vahvasti mm. OECD:n kehitysyhteistyön

laatuasiakirjoissa kuten Accran toimenpideohjelmassa ja Busanin loppuasiakirjassa.

5. Mallissa todetaan, että on tärkeää edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa, parantaa lasten ja nuorten asemaa sekä edistää rauhan saavuttamista sotien ja konfliktien keskellä. Esityksen mukaan Suomen ja suomalaisten kehitysavun tulee jatkossa panostaa entistä enemmän naisten ja lasten auttamiseen.

Vastaus: Tässä perussuomalaiset ovat Suomen nykyisen kehityspoliittisen ohjelman linjoilla, joissa sukupuolten tasa-arvon lisääminen on läpileikkaava periaate. Myös työ rauhan edistämiseksi mainitaan nykyisessä ohjelmassa, esim. naisten rooli rauhantyössä.

6. Perussuomalaisen mukaan Suomen nykyisestä kehitysapolitiikasta puuttuu selkeä näkemys siitä, mikä on olennaisinta ja mihin voidaan sijoittaa siinä tapauksessa, jos rahaa olennaisimmasta jää yli.

Vastaus: Suomen kehitysyhteistyötä ohjaa kehityspoliittinen ohjelma, jossa on määritelty painopistealueet. Samoin kumppanimaiden kanssa on tehty kolmevuotiset maaohjelmat, joka ohjaa kahdenvälistä yhteistyötä. Maaohjelmissa keskitytään kolmeen aihealueeseen.

7. Perussuomalaisten mallissa kritisoidaan EU:n kehitysyhteistyötä ja todetaan, että vuonna 2009 vain 46 prosenttia unionin kehitysavusta päätyi heikomman tulotason maihin. Myös hallintokulut nostetaan esiin. Mallin mukaan EU:n kautta kanavoidun kehitysavun voi helposti kyseenalaistaa eikä EU tuo eurooppalaiseen kehitysapolitiikkaan puolueen mukaan juuri mitään lisäarvoa. Poikkeuksena nostetaan esiin Euroopan kehitysrahaston tukeminen, jota kannatetaan. (EU:n kehitysyhteistyön rahoitetaan EU:n budjetista ja kehitysrahastosta).

Vastaus: Kaikessa kehitysyhteistyössä on toki aina parantamisen ja kehittämisen varaa, niin myös EU:n avussa. Kohtuulliset hallintokulut eivät ole turhia, vaan hallinto ja huolellinen suunnittelu on keskeinen osa kehitysavun vaikuttavuuden ja laadun varmistamista. Tulosten seuranta ja raportointi vaatii hallintoa. Kehitysyhteistyön rahoituksen perustuminen vapaaehtoisiin lahjoituksiin päinvastoin lisäisi helposti varainhankintaan käytettäviä hallintokuluja.

Jos halutaan tehostaa apua, olisi ennemminkin kiinnitettävä huomiota siihen, että apu mahdollisimman paljon tukee kehitysmaiden ja niiden kansalaisten omia tarpeita ja suunnitelmia sen sijaan, että apua suunnataan avunantajamaan intressien mukaisesti. Näin tuetaan kehitysmaiden omaa vastuunottoa kehityksestään. Samoin on tärkeää varmistaa, että eri kehitysyhteistyötoimijoiden antama apu on mahdollisimman koordinoitua ja harmonisoitua, jotta avun vastaanottajia ei esimerkiksi rasiteta päällekkäisillä raportointivaatimuksilla. Tässä EU:n avulla on lisäarvoa, sillä yhden avunantajan (EU) tekemä kehitysyhteistyö vähentää pakollisesta raportoinnista aiheutuvaa työtaakkaa. On tutkittu, että parempi avunantajatahojen välinen koordinaatio voisi säästää vuosittain jopa 5 miljardia euroa. Toisaalta EU:n kehitysapu voi olla tuloksekkaampaa kuin 27 jäsenvaltion omat kehitysapuohjelmat, sillä isolla toimijalla on paremmat mahdollisuudet toteuttaa laajamittaista kehitysyhteistyötä kuin 27 pienellä avunantajalla.

Suurin osa maailman köyhistä asuu tällä hetkellä keskitulon maissa, ja myös näitä köyhiä on velvollisuus tukea sen rinnalla, että tuetaan vähiten kehittyneitä maita.

8. Maallissa ei kannateta päästökaupasta saatavien tulojen hyödyntämistä kehitys- ja

ilmastorahoitukseen, sillä esityksen mukaan niillä kannattaa enemmän torjua päästökaupan aiheuttamia haittoja teollisuuden piirissä.

Vastaus: Päästökaupan tulojen palauttaminen takaisin teollisuudelle olisi päästökaupan hengen vastaista. Päästöjen hinnoittelun tarkoituksena on tehdä saastuttamisesta kallista, ja tulojen palauttaminen takaisin heikentäisi tätä päästöjä vähentävää ohjausvaikutusta.

Lisätietoa: Kehityspoliittinen asiantuntija Minna Havunen minna.havunen@kepa.fi